

Eesti Haigekassa prioriteetsed haigused ja seisundid ravijuhendite ja indikaatorite väljatöötamises

Dokumendi täiendamise kuupäev 15.01.2018

Antud dokumendis oleme võtnud eesmärgiks kaardistada prioriteetsed haigused ja seisundid, millele ootame ettepanekuid haigekassa toetatud ja finantseeritud kvaliteeditegevuste teostamiseks. Kvaliteeditegevustest keskendume siin ravijuhendite (sh patsiendijuhendite ja käsitusjuhendite) loomisele ja kliiniliste kvaliteediindikaatorite väljatöötamisele.

Ravijuhendid (ja patsiendi- ning käsitusjuhendid) on oluline osa üldisest kvaliteedi arendamise ja tagamise süsteemist. **Ravijuhendid, mille valmimist toetab haigekassa (igal aastal kuni 3 tk), valitakse kord aastas Ravijuhendite Nõukojas (RJNK).** Rohkem infot nõukoja kohta, aga ka metoodika ja olemasolevate ning koostamisel olevate juhendite kohta: www.ravijuhend.ee.

Peamiselt on haigekassa poolt erinevate ravistandardite koostamisel eelistatud sellised haigused/seisundid, mille puhul on koormus tervishoiule suur ning samuti esineb märkimisväärne varieeruvus ravitaktikates Eesti lõikes või üldse puudub ajakohane ravijuhend. Uute ravijuhendite teemade valik on hoolikalt kaalutletud ja põhineb nii kliinilise praktika analüüsil arvestades ka rahvatervise prioriteete. Allikad mis kasutatud prioriteetide loomisel: RTA 2009-2020¹ ja selles sisalduvad erialade arengukavad, Maailmapanga raport avaldatud 2015². a, OECD prioriteetid tervishoius³, 2015. a avaldatud raporti põhjal³, Haigekassa arengukava 2017-2020⁴, haigekassa läbiviidud kliiniliste auditite tulemused aastatel 2011 – 2017. Haiguse ja seisundi majanduslikus analüüsis on kasutatud haigekassa andmeladu ja selles sisalduvaid raviarvetel põhinevaid andmeid.

Üldised suunad kvaliteeditegevustes: haiglaravi ennetamine ja esmatasandi töö efektiivsemaks muutmine (eriti krooniliste haigete käsitluses, kellel on rohkem kui 1 haigus). Järgnevalt oleme välja toonud haigused ja seisundid, kuhu ootame teemade ettepanekuid ravijuhendite väljatöötamiseks Ravijuhendite Nõukojale.

Teemavaldkond	Haigusseisund	Põhjendus	Kulu	Kvaliteeti mõjutav vahend
<p>Südameveresoonkonna haigused</p> <p>Kardiovaskulaarsed haigused on suur valdkond, Eestis on Haigekassa toetusel väljatöötatud kõrgvererõhktõve ravijuhend, mis on hetkel uuendamisel.</p>	Müokardi infarkt	<p>RTAs ja OECD raportis viidatakse teema olulisusele, kvaliteeditegevused peaksid olema suunatud esmatasandile, rõhutatakse, et infarkti järelravi tähtsus on suur. 2012. a tehtud kliinilises auditis⁵ viidatakse samuti probleemi suurusele. Viimane ravistandard on koostatud 2004.aastal.</p>	<p>RHK-10 põhidiagnoosidega I21 (I21-I21.9), I22 (I22-I22.9) 2015. aastal oli kulu raviarvete põhjal 18,47 miljonit €, ravitud 3 514 isikut (7 061 raviarvet).</p>	RJ, PJ, KJ
	Südamepuudulikkus	<p>RTA ja OECD raportis rõhutatakse haiglaravi kulukust ja toetatakse kvaliteeditegevuste tegemist suunatult esmatasandile.</p>	<p>RHK-10 põhidiagnoosiga I50 (I50-I50.9) on 2015. aastal oli kulu 32 949 raviarve põhjal 3,60 miljonit €, ravitud 18 680 isikut. Tõenäoliselt on kulu tervishoiule suurem, kuna I50 (koos alamkoodidega) ei pruugi olla märgitud dokumentatsiooni kui haige põhidiagnoos.</p>	RJ, PJ, KJ
Reumatoloogilised haigused	Reumatoid-artriit	<p>RTA- s on reumatoloogia eriala arengukavas välja toodud ravijuhendi vajadus, suunatuna esmatasandile. OECD raportis tuuakse välja reumatoidartriidi kulud, mis on tõusvad – nii otsesed (ravimite kulu) kui ka kaudsed (nt. liigeste asendused). Eestis loodud 2003. a ravijuhend vajaks ilmselgelt uuendamist.</p>	<p>RHK-10 põhidiagnoosiga M05 (M05-M05.9) oli kulu raviarvete (raviarvete arv 20 412) põhjal 2015. aastal 4,01 miljonit €, ravitud 4510 isikut; RHK-10 põhidiagnoosiga M06 (M06-M06.9) oli kulu raviarvete (raviarvete arv 16 944) põhjal 1,03 miljonit € ja raviti 5655 isikut.</p>	RJ, PJ, KJ

Kilpnäärmehaigused	2. tüüpi diabeet (T2D)	RTA ja EHK arengukava rõhutavad esmatasandi tähtsust ja soovivad diabeedi RJ välja töötada. Viidatakse tüsistustele, mis on ressursimahukad ja raviga ennetatavad. T2D kliiniline audit alustatud 2016 aastal. Olemas indikaator PKS-s ja 1 MP indikaator. Kliinilised indikaatorid väljatöötamisel, alustatud 2017 aastal. Olemasolevad standardid: 2016 loodud kohalik juhend endokrinoloogide poolt (mitte EHK toetusel); kasutatakse ka ADA/EASD juhendit.	RHK-10 põhidiagnoosiga E11 (E11-E11.9) oli kulu raviarvete põhjal 2015. aastal 4,25 miljonit € (128 651 ravijuhtu) ravitud 45 505 isikut.	RJ, PJ, KJ
	Ülekaaluline patsient	Uuringute põhjal on ülekaalu (BMI 25-30 kg/m ²) ja adipoossust ehk rasvumuse (BMI üle 30 kg/m ²) levimus suur. 2013. aastal avaldatud T. Egliti doktoritöös ⁶ on märgitud, et uuringute põhjal esineb ainult rasvumust 32% täiskasvanud elanikkonnast. Ravijuhendi koostamise juhul peaks olema kaasatud erineva eriala spetsialistid, nt spordiarstid, füsioterapeudid, gastroenteroloogid, pediatrid, endokrinoloogid, kliinilised geneetikud. Ülekaalulise patsiendi käsitus kuulub ka südame- ja veresoonehaiguste, T2D, naistel viljatuse jms haiguste ennetustöö valdkonda ^{1,3} .		RJ, PJ, KJ
	Hüpotüreos	<i>Toward greater integration of care and improved efficiency A critical review of EHIF's payment system, (World Bank Group, oktoober 2017)</i>		KJ

Kirurgia	Äge kõht	Enamus „Ägeda kõhu“ haiguste diagnostikat ja ravi käsitlevaid ravijuhendid on vananenud ja vajavad uuendamist ⁷ .	RHK-10 põhidiagnoosidega K25.1,5, K26.1,5, K35.0, K35.1, K35.9, K55.0, K56.2, K56.5, K57.2, K63.1, K65.0, K80.0, K81.0 oli kulu raviarvetel põhjal 2016.aastal 5 745 815,57EUR (11042 ravijuhti 7 777 isikul)	RJ, KJ, PJ
Närvihaigused	Insult	RTA ja OECD raportis tuuakse insult välja kui haiglaravi üks suuremaid kuluallikaid. Ravistandardite loomine aitaks vähendada suremust, OECD toob Eesti välja kui insulti suremuselt 3. riigi Euroopas. Kvaliteeditegevustest on haigekassa toetusel loodud 9 kliinilist indikaatorit, milledest 5 on toodud ära ka 2016. a avaldatud raportis. Lisaks on olemas insuldiga haige käsitlust analüüsivad 2 HVA tagasiside indikaatorit ja 2 MP indikaatorit. 2013. a teostatud insuldi kliiniline audit ⁸ soovib kaasajastada ravijuhendi. Insuldi taastusravi juhend on valmimas 2018. a, näeme siin selget vajadust ka insuldi ravijuhendi väljatöötamiseks.	RHK-10 põhidiagnoosiga I63 (I63-I63.9) 2015. aastal oli kulu raviarvete (raviarvete arv 14 299) põhjal 10,81 miljonit €, ravitud 5847 isikut; RHK-10 põhidiagnoosiga I61 (I61-I61.9) oli kulu raviarvete (raviarvete arv 1560) põhjal 1,93 miljonit € ja ravitud 669 isikut.	RJ, PJ, KJ
Kasvajalised haigused	Melanoom	Haigekassa korraldatud 2013. a kliiniline audit ⁹ toob välja melanoomi ja soovib välja töötada ravijuhise.		KJ

Psühhiaatrilised haigused	Depressioon	<p>Vaimse tervise häiretel ja probleemidel on väga suur mõju rahvastiku tervisele, mõjutades hinnanguliselt ühte neljast inimesest OECD riikide populatsioonis ning mõjutades ligi poolt populatsiooni nende elu jooksul. OECD 2015 a raportis on Eesti 1. kohal suitsiidides (stационаarse psühhiaatrilise ravi järgselt). Depressioon on välja toodud ka RTA-s, toetusega RJ ja PJ koostamisele, samuti on RJ kaasajastamise vajadus (loodud 2011. aastal enne ühtse ravijuhendi koostamise meetoodika kasutuselevõttu riigis) väljatoodud 2016. a haigekassa poolt tehtud kliinilises auditis¹⁰.</p> <p>Saatekirja nõude kehtestamisega alates 2018. a seotud tegevused: vajalik koostada patsiendi käsitusjuhend esmatasandile (nii täiskasvanute kui laste suunamine psühhiaatrilisele) Sisu: millal tegeleb patsiendiga PA, vaimse tervise õde. Millal suunata patsient edasi psühhiaatrilisele, SK nõuded ja ooteaja diferentseerimine.</p>	RHK-10 põhidiagnoosiga F30-F39 oli kulu raviarvete (raviarvete arv 104 844) põhjal 2015. aastal 5,03 miljonit € ja ravitud 34 097 isikut.	RJ, PJ, KJ
Kopsuhaigused	KOK (krooniline obstruktiivne kopsuhaigus)	Hingamisteede haigused on saanud laialdast tähelepanu erinevates tervise arengukavades. KOK (krooniline obstruktiivne kopsuhaigus) tuuakse OECD raportis välja Eestis kõrge haiglaravi näitajatega, kus puudujääk esineb pigem esmatasandi ravis (vaatamata moodsatele ja tõendus põhiste ravimite olemasolule). Haigekassa toetusel on loodud astma ravijuhend 2014. a, kuid puudub KOK Eesti juhend.	RHK-10 põhidiagnoosiga J44 (J44-J44.9) oli kulu raviarvete (raviarvete arv 25 289) põhjal 2015. aastal 3,58 miljonit € ja ravitud 10 785 isikut.	RJ, PJ, KJ

Silmahaigused	Glaukoom	<p>RTA viitab enamiku silmahaiguste RJ puudumisele, kuid probleem on suur. Eestis on loodud glaukoomi ravijuhend 2003.a, mida pole uuendatud.</p> <p>Saatekirja nõude kehtestamisega ambulatoorse vastuvõtu suunamisel alates 2018. a seotud tegevused: vajalik koostada patsiendi käsitlusjuhend esmatasandile (millal tegeleb patsiendiga esmatasand. Millal suunata patsient edasi silmaarstile, millal optometristile. SK nõuded ja ooteaja diferentseerimine). Ennetava visiidi sisu (= profülaktiline töö), mis vanuses kui sageli peaks patsient käima silmakontrollis)</p>	RHK-10 põhidiagnoosiga H40 (H40-H40.9) oli kulu raviarvete põhjal 2015. aastal küll 3,25 miljonit €, kuid raviarvete arv on kõrge – 100 333 ravijuhtu (35 575 isikut).	RJ, PJ, KJ
---------------	----------	--	--	------------

Viited

1. https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Tervis/2012_rta_pohitekst_ok_5.pdf
2. http://www.haigekassa.ee/sites/default/files/Maailmapanga-uuring/veeb_est_summary_report_hk_2015.pdf
3. http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/health-at-a-glance-2015_health_glance-2015-en;jsessionid=24t4ks0o154s6.x-oecd-live-02
4. http://www.haigekassa.ee/sites/default/files/uuringud_aruanded/2016_09_eeesti_haigekassa_arengukava_noukogule_fvs.pdf
5. http://www.haigekassa.ee/uploads/userfiles/MI_auditi_kokkuvote_300114.pdf
6. <http://dspace.ut.ee/handle/10062/37323>
7. https://www.haigekassa.ee/sites/default/files/uuringud_aruanded/2016_04_21_kokkuvote_auditist_age_koht_web.pdf
8. http://www.haigekassa.ee/uploads/userfiles/file/Kliinilised_auditid/Kokkuvote_insuldi_jarelauditist_juuli2014.pdf
9. http://www.haigekassa.ee/uploads/userfiles/Kokkuvote_melanoomi_auditist_kodukale.doc
10. https://www.haigekassa.ee/sites/default/files/kvaliteet/2017_01-10_auditi_kokkuvote_kodulehele_depressioon.pdf

Kasutatud lühendid:

EHK – Eesti Haigekassa

HVA – Haiglavõrgu Arengukava

RTA – Rahvatervise Arengukava

OECD - *Organisation for Economic Cooperation and Development*; Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon

RJ – ravijuhend; PJ – patsiendijuhend; KJ – käsitlusjuhend; TJ - tegevusjuhend

MP – Maailmapank

PKS – perearstide kvaliteedisüsteem

T2D – 2. tüüpi diabeet

KOK – krooniline obstruktiivne kopsuhaigus

BMI – *body mass index*; kehamassiindeks

SK - saatekiri